

ИЗВЈЕШТАЈ РЕЦЕНЗЕНТА ЗА СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ

Подаци о високошколској установи	
Назив, адреса и е-mail адреса институције	Универзитет Синергија Бијељина Раје Баничића бб, Бијељина univerzitet@sinergija.edu.ba
Интернет адреса	www.sinergija.edu.ba
Назив, број и датум акта о оснивању	Одлука о оснивању Универзитета Синергија 1-1/05 од 25. јула 2005.
Пореско-идентификациони број (ПИБ)	4402138720000
Матични број додијељен од Републичког завода за статистику	1995243
Име, презиме и адреса (назив и сједиште) оснивача	Милован Станишић Бијељина, Раје Баничића 89 Ранко Реновица Соколац, Балтићи бб
Број и датум одлуке о именовању лица овлашћеног за заступање	080-0-РЕГ-09-000 076 од 27.02.2009. Рјешење о регистрацији
Број и датум дозволе за рад високошколске установе	07.2-3598-1-3/07 (Рјешење о испуњавању услова за почетак рада Универзитета Синергија Бијељина) 20.08.2007.
Број и датум дозволе за рад ван сједишта	/
Организационе јединице које се посјећују и одговорна лица	Филолошки факултет Доц. др Тијана Дабић мејл: tdabic@sinergija.edu.ba
Контакт особа (за посјету)	Проф. др Миленко Станић, мејл: mstanic@sinergija.edu.ba
Број телефона	055/217-100, 217-101, 217-200

Програми пријављени за евалуацију		
Назив студијског програма:	Ниво студија	Назив(и) излазних квалификација
Англистика	Први циклус	професор енглеског језика и књижевности— 240 ЕЦТС

Програми пријављени за евалуацију		
Назив студијског програма:	Ниво студија	Назив(и) излазних квалификација
Енглески језик и књижевност	Други циклус	Мастер енглеског језика и књижевности – 300 ЕЦТС

ДОБРЕ СТРАНЕ:

Универзитет Синергија поднео је уредну и потпуну документацију, креирање и одобравање студијских програма проведено је у складу са законским актима.

Постоје сви потребни документи који дефинишу начин усвајања студијских програма, процес развоја студијских програма, њихових садржаја и излазних квалификација, исхода учења те његову релацију са политикама, циљевима и стратегијом ВШУ.

Завршетком студијског програма основних студија студент треба да овлада академским знањима која укључују, између осталог, знање енглеског језика као страног на највишем нивоу - Ц2, дефинисаног у документу Савета Европе под називом Заједнички оквири за учење страних језика. Завршетком мастерског програма стичу се знања и вештине које продубљују компетенције стечене на основним студијама. Студенти имају адекватну и правилно прописану улогу у креирању и осмишљавању студијских програма и укључују се активностима чија је сврха да испуњавају постављене задатке високог образовања

Стратегија за обезбеђење квалитета дефинише приоритете и начин остваривања трајних циљева и усвојена су акта у складу са Законом о високом образовању Републике Српске и Статутом Универзитета Синергија, рецимо акт под називом Политика квалитета на Универзитету Синергија Бијељина. Усвојена је и Стратегија развоја Универзитета Синергија Бијељина за период 2015-2020. године. Политика квалитета, као и други наведени документи, јавно су доступни на званичном сајту Универзитета. Статутом Универзитета Синергија регулисане су надлежности интерних учесника у вези са политиком осигурања квалитета (Сенат, Студентски парламент, Комисије за обезбеђење квалитета) а видови укључивања заинтересованих страна приказани су и у Стратегији за обезбеђење квалитета и Правилнику о начину и поступку за обезбеђење квалитета на Универзитету Синергија Бијељина.

Путем анкетирања, на Универзитету Синергија редовно се прибављају повратне информације од послодаваца, представника Националне службе за запошљавање и других одговарајућих организација о квалитету студија и студијских програма, укључивање студента у процес оцењивања квалитета студијских програма и другим релевантним питањима.

Кроз наставу, студенти овладавају усменим и писменим изражавањем, превођењем и изговором енглеског језика, као и осталим вештинама које се захтевају на датом нивоу образовања. Ниво знања енглеског језика и развој језичких вјештина се подиже континуирано, систематизовано, кроз активно учешће студената у вјежбама слушања, говорења, писања и читања.

Како акредитациона документација показује, настава на студијском програму Англистика и мастер Енглески језик и књижевност је интерактивног карактера, обавезно укључује везе са примерима из праксе, подстиче студенте на размишљање и креативност, самосталност у раду и примени стечених знања. Реализација студијског програма се одвија кроз предавања и вежбе у групама према стандардима који подразумевају да се настава језичких вежби држи у групама не већих од 20 до 25 студената.

Политика квалитета међусобно је усаглашена са [Правилником о начину и поступку за обезбеђење квалитета](#) и [Стратегијом за обезбеђење квалитета](#). На основу ових аката, усвојена је и [Стратегија развоја Универзитета Синергија Бијељина за период 2015-2020. године](#), Реализује се у складу са следећим стандардима наведеним у приложеној документацији:

- постоји ECTS бодовни систем,
- стимулише се мобилност студената и наставника у оквиру сарадње са одговарајућим европским универзитетима,
- уведен је и систем упоредивости диплома са сличним студијским програмима европских универзитета, што се посебно испољава кроз додатак дипломи. Примењен је и принцип организације

једносеместралне наставе и одговарајуће проходности студија (у другом делу документа навешћемо сугестије у вези са организацијом једносеместралне наставе за које сматрамо да би побољшале ефикасност студирања).

Студијски програми су компатибилни са другим сродним студијским програмима формално и структурно, у погледу услова уписа, трајања студија, услова преласка у наредну годину, стицања дипломе и начина студирања усагласили су са више акредитованих иностраних програма.

Као примери блиске упоредивости студијског програма Англистика наводе се следећи (треба, међутим, напоменути да су степени упоредивости различити, те да се студијски програми Синергије, након проведене анализе и поређења, ипак највише поклапају са програмима на високообразовним институцијама из најближег окружења):

1) Програм Одсека за Англистику Универзитета у Темпереу у Финској (University of Tampere, Finland, School of Modern Languages and Translation Studies, English Department), са адресом <http://www.uta.fi/laitokset/kielet/englf/index.html>,

2) Програм Одсека за енглески језик и књижевност на Филозофском факултету Аристотеловог универзитета у Солуну, у Грчкој (Aristotle University of Thessaloniki, Greece, Faculty of Philosophy, School of English Language and Literature), са адресом http://www.auth.gr/univ/faculties/contents/phil_en.html,

3) Програм на основним академским студијама: Енглески језик и књижевност, Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет у Новом Саду, <http://www.ff.uns.ac.rs>

4) Програм на основним студијама: Енглески језик и књижевност, Универзитета у Источно Сарајеву, Филозофски факултет, Источно Сарајево са адресом <http://www.ffuis.edu.ba>

5) Програм на основним студијама: енглески језик и књижевност, Универзитета у Тузли, Филозофски факултет, Тузла <http://www.ff.untz.ba>

Студијски програми Универзитета Синергија усаглашени су са важећим европским стандардима у следећим областима:

- упис студената,
- дужина трајања студија,
- поступка стицања дипломе,
- режим студирања у разним доменима, укључујући и критеријуме за усмеравање студената у вези са избором одговарајућих предмета са листе изборних предмета (о овој тачки биће више речи у другом делу овог документа, јер сматрамо да се могу увести измене и унапређења).

Ради осигурања вертикалне и хоризонталне конзистентности и усаглашености сваког студијског програма, на Универзитету Синергија је одређено пет кључних исхода студирања:

Исход 1 - Поседовање теоријског знања из референтне области студијског програма;

Исход 2 - Разумевање и вредновање науч(е)них спознаја и стављање у корелацију са глобалним процесима који се одвијају у свету;

Исход 3 - Коришћење методолошких приступа у решавању проблемских ситуација;

Исход 4 - Примена знања у пракси;

Исход 5 - Овладавање техникама тимског рада, комуницирања и другим практичним вештинама.

Универзитет Синергија нуди гаранције у приложеној документацији да ради на развијању канала двосмерне размене наставника и студената, али да исто тако примењује угодан начин признавања стечених знања током размене наставника, студената и особља. Активности су подробно регулисане интерним актима установе која су уредно достављена на увид.

Неке од институција са којима се обезбеђује размена су: Филолошки факултет Универзитета у Београду, Србија, Институт за упоредно право, Београд, Србија Kauno Kolegija/ University of Applied Sciences, Lithuania Liepaja University, Latvia Moscow Institute of Linguistics, Russia

Пословни факултет, Ваљево, Србија Russian New University, Moscow, Russian Federation

Високошколска установа обезбеђује просторне услове (ту спадају објекти за практичну наставу, лабораторије (није наведено које, претпостављамо да су у питању језичке лабораторије) и просторије са адекватном информатичком опремом), техничко-технолошке, библиотечке (простор библиотеке, читаонице, књиге и часописи) и друге ресурсе (просторије за студенте, сараднике и наставнике)

потребне за адекватну реализацију студијског програма. Установа редовно и плански врши улагање у физичке ресурсе као подршку студентима и извођењу наставе, о чему сведочи приложена документација.

Постоје документи којима се регулише процедура доношења и измена студијских програма, као и она којима се дефинише учешће студената и заинтересованих страна. Постоје документи којима се доказује примена процедура и учешћа студената и заинтересованих страна. Наведени су референтни студијски програми и објашњене стручне сличности и разлике. Наведени су струковни стандарди за студијске програме, исходи учења и компетенције свршених студената. Образовни циљеви студијског програма укључују и остварују четири препоруке Савета Европе у вези са сврхом високог образовања (припрема студената за активно учешће у друштву, припрема за њихове будуће каријере - допринос њиховој запошљивости, подршку личном развоју и стварање широке напредне базе знања и стимулација истраживачког рада и иновација-укључивање студената у пројекте, израде патената, такмичења итд). Студијски програм има јасно дефинисане образовне циљеве који су усклађени са стратешким документима и постоје докази њихове остваривости. Исходи учења су јасно дефинисани и врши се вредновање остваривања, за шта постоје докази.

Образовни циљеви су усклађени са сличнима у окружењу и постоји доказ о упоредивости. Студенти и све заинтересоване стране су упознате са образовним циљевима путем јавно доступних докумената. У елаборату студијског програма наведено је са којим студијским програмима је упоредив, што је заиста и остварено. Наведени су струковни стандарди за студијски програм, исходи учења и компетенције свршених студената. Студијски програми се ревидирају периодично и врше се њихове измене. Излазне компетенције студената су обухваћене садржајима у оквиру наставних планова и програма (силабуси предмета) садржаји су равномерно распоређени по предметима.

Користи се европска методологија рачунања преточена у документ који је установа званично усвојила и користи. Завршни радови студената одговарају академским захтевима у складу са нивоом студија. Студенти пролазе кроз процедуру јавне одбране рада, а стечене квалификације реално осликавају стечени ниво знања. Обавља се периодично мерење задовољства субјеката који запошљавају студенте и резултати ових мјерења се користе у развоју и унапређењу наставних планова и програма. Планира се и вреднује кориштење различитих метода реализације наставе и других облика учења. Обавља се периодична провера задовољства студената процесима учења и провере знања, као и консултацијама са наставним особљем, те се добијени резултати користе при унапређивању ових процеса. Студенти имају удела у евалуацијама наставног плана и програма и наставног процеса и резултати се анализирају ради утврђивања мера побољшања. Студенти су укључени у управљачка тела, упознати са правилима студирања и процедуром жалбе и документи су им стално доступни (web сајт, студентска служба и огласна табла). Постоји дефинисана процедура за стицање и признавање квалификација. Постоји документ који је усклађен са законом и којим се регулише процедура за упис студената. Установа има већ развијене канале двосмерне размене наставника и студената као и угодан начин признавања стечених знања током размјене. Активности су подробно регулисане интерним актима установе. Установа има успостављене јасне и транспарентне процедуре и критеријуме усаглашене са законским захтевима за запошљавање наставника. Критеријум наглашава значај компетенција наставника за процес подучавања. Установа одржава документацију о избору и напредовању наставника. Установа има дефинисану политику управљања људским ресурсима и политику развоја знања и компетенција наставника.

Универзитет Синергија израђује годишњи извештај о научним и стручним активностима. Праћење и анализе научног и стручног рада наставника врши се на нивоу организационих јединица. Установа редовно и плански врши улагање у физичке ресурсе као подршку студентима и извођењу наставе. Установа има развијен систем информисања студената о расположивим ресурсима и план обука административног и помоћног особља за пружање подршке студентима приликом коришћења ресурса. Постоји систем комуницирања са студентима и особљем где се размјењују информације о предавањима, консултацијама, испитима, предиспитним обавезама и осталим активностима. Прате се

потребе тржишта рада и врше редовне ревизије студијских програма како би били усклађени са тржишним потребама. Анкете о студентским очекивањима, потребама, задовољству програмима се редовно спроводе и објављују. Прате се кретања на тржишту и на основу тих кретања доносе закључци о потреби за унапређењем студијских програма.

СЛАБЕ СТРАНЕ:

Број стечених бодова на предметима не одговара увек стварном оптерећењу студената.

Није у потпуности јасно на који начин се студенти могу укључити у процес креирања студијских програма, процес учења и подучавања или се могу укључити искључиво преко студентских представника

Књиге предмета су највећи проблем студијског програма: градиво је на неким курсевима преобимно и нереалних оквира за семестрални рад. Нема довољно изборних предмета, а нарочито би требало охрабривати увођење и другог страног језика, уз кинески, јер би се тако компетенције студената прошириле, а и створили би се оквири за формирање двопредметних студија језика, што је у оквирима пожељних побољшања универзитетских курикулума и у складу са захтевима тржишта рада. Мастерски програм морао би обезбедити више изборних предмета: постојећи су и даље на нивоу прегледних курсева, као што је случај са Савременим британским романом, где се у циљу предмета наводи да треба "да *минуциозно* (!) упозна студенте са савременим токовима и појмовима на плану британске књижевности", а предвиђено је нереално високо оптерећење студента (10 романа петоро писаца)

Ако се наводи да "мастер СП Енглески језик и књижевност, не само да оспособљава свршене студенте за успјешан наставно-образовни рад, те рад у другим сферама гдје наведене компетенције проналазе примјену – но и за научноистраживачки рад у областима које су у посредној или, пак, непосредној вези са областима Англофоне књижевности или англистичке лингвистике", овај би програм морао имати разноврсније курсеве и омогућавати студентима шири избор.

Радно оптерећење студента је, нарочито на курсевима из књижевности, планирано веома амбициозно и у доста случајева чак и нереално, и из увида у Књигу предмета стиче се утисак да би се пре свега листе обавезне лектире морале свести на разумну меру а оптерећење би се морало равномерније распоредити на методске јединице али и на више изборних курсева који би "уситнили" градиво у складу са нормама оптерећења. Ево примера: колико је реално очекивати да студент прочита осам обимних романа у току семестра? Или: колико је реално очекивати да ће студент посветити 150 сати учењу за само један од предмета у семестру? У даљем процесу унапређења квалитета требало би се позабавити и тиме како да се ефикасније распореди оптерећење уколико се жели повећати успешност студирања. Сматрамо да се то једино може постићи попуњавањем изборних позиција, јер ће оптерећење наставника бити мање уколико се у позицији изборног предмета наводи више курсева који стоје на располагању студенту. Исто тако, повећање броја изборних предмета гарантује и већу атрактивност програма као целине.

Примарна и секундарна литература која се наводи уз курсеве би морала бити:

- *иновирана* (многе референце које стоје у спецификацијама курсева су старијег датума, од пре двадесет и више година, те морамо нагласити да се не може у савременом свету очекивати да се историја енглеске књижевности предаје на основу приручника, уџбеника и монографија који су објављени крајем седамдесетих година прошлог века и од тада се не штампају, тим пре што се у последњих десет година повећао број доступне референцијалне литературе, све је више поузданих и релевантних онлајн платформи који омогућавају брже и потпуније савладавање градива; разне врсте електронских база података, платформи даљинског учења и модела учења све су доступније и применљивије);

- *доступна* (није јасно како ће студенти набављати радне свеске које издаје научнообразовна институција у Србији а које се наводе као наставни материјал, те би са тиме у вези ваљало да се Универзитет Синергија позабави и сопственог издавачком продукцијом у сфери уџбеника и

приручника);

- *селектована* (није препоручљиво да се студентима као литература наводе транскрипти предавања, јер то на више начина може довести до ризика у степену поузданости података).

У оквирима *компетенција* непрецизно се наводи да су "студенти су оспособљени да читају на најреспектабилнијем нивоу". За навођење компетенција морају се користити Европски оквири и њихова класификација, тачније, мора се навести ниво Ц2, онако како је дефинисан у документу Савета Европе под називом Заједнички оквири за учење страних језика.

Свакако би требало кориговати књиге наставника јер садрже податке које би ваљало ажурирати како не би стварали нетачну представу о компетенцијама наставника и сарадника. У одлуци о одговорним наставницима и сарадницима треба проверити тачност података: наведено је да доц. др Новица Петровић, професор Филолошког факултета у Београду, остварује пуно радно време. У време кад је материјал предат на акредитовање, поменути наставник је већ био стекао више звање, а и услове за пензију. Стога сматрамо да би било неопходно да се прошири, у складу са могућностима установе, број наставника и сарадника који раде на програмима основних и мастерских студија англистике.

ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ:

Програми основних студија Англистике и мастерских студија Енглеског језика и књижевности требало би да *свестраније искористе потенцијале које нуде испуњени и остварени стандарди*.

Поред могућности које се нуде у оквирима размене студената и особља, у наредном периоду свакако би било неопходно усредсредити се:

- *на унапређивање курикулума* (као што показује сопственим примером већи број студијских програма англистике у окружењу, кад су у питању студијски програми Универзитета Синергија приметно се већа пажња посвећује актуелизацији наставе језика, осавремењавању рада на стицању језичких вештина и упознавању информатичких система и софтверских алатки како у сфери методике и дидактике, тако и у области превођења; међутим, студије књижевности и културе које су такође важан део англистичких студија захтевају додатно посвећивање у оквирима ова два студијска програма, с обзиром на све очигледнију неопходност да се стицање знања и вештина употпуни додатним ангажманом на упознавању опште културе и проширивању знања из области филологије; стога сматрамо да је неопходно увести додатни број изборних курсева на оба нивоа студија који би се бавили историјом англофоних књижевности и култура, делом признатих књижевника, актуелним стваралаштвом из области прозе, поезије и драме; наводимо неколико могућности - Шекспирово драмско дело; Књижевност и култура енглеског средњовековља; Књижевност и култура ренесансе у Енглеској; Савремена англофона поезија; Канонска дела англофоне књижевности; Интеркултурна комуникација у настави језика и књижевности; Род и идентитет у оквирима изучавања језика и књижевности; Викторијанска уметност и култура; Дечја књижевност, дете и детињство у англофоним друштвима и културама; Популарна англофона култура; и слично)

- *повећање броја изборних курсева* (пре свега, другог страног језика, с могућношћу да се у будућности можда стекну услови и за развијање двопредметних лингвистичких студија, али би било важно и повећати број курсева из књижевности и области науке о књижевности, као и из оквира интеркултурних студија: ту имамо на уму једносеместралне изборне курсеве у којима би се студенти упознавали са историјом и културом целог Комонвелта, Шкотске, Ирске, Америке, Канаде, Аустралије, те исто тако и са књижевним опусом аутора који делују ван Велике Британије а стварају на енглеском језику; не би требало, због глобалне важности, занемарити ни изучавање постколонијалних студија, на пример) и

- *повећање броја наставника и сарадника* који су у радном односу са пуним радним временом.

Поштујући усмереност на изучавање кинеског језика (цитирамо: "Настава на студијском програму Англистика укључује и Кинески језик 3, креативно осмишљен мултимедијални курс који систематски надограђује стечену основу говорног и писаног кинеског језика, обогаћује вокабулар и дубље улази у граматичке и лингвистичке структуре типичне за комуникацију на кинеском језику. Анализира најзанимљивије аспекте богате кинеске културе, историје, филозофије и модерног кинеског

друштва."), препоручујемо и допуњавање програма изборним предметима који обухватају истраживања других европских и светских језика.

Установа би требало да размотри, у складу са друштвеним, културним и технолошким променама које се одвијају у региону, Европи и развијеном свету, редефинисање студија *англистике*. С обзиром на то да се у оквирима англистике као области данас изучавају *англофона* књижевност и наука о језику, поставља се као приоритетно питање развијање студија како основних, тако и мастерских, у правцу препознавања проширених оквира које англистика данас поставља. Те проширене границе претпостављају не само информатичку писменост и познавање дигиталних технологија, него и аспекте англофоних студија који не укључују само усвајање језика и препознавање културних разлика, истраживање англофоне традиције и модерних достигнућа у култури и уметности, већ и интердисциплинарни и мултимедијални утемељеност англистичких истраживања. Оно што се наводи у документацији, а што цитирамо, ни у којој мери није довољан оквир студија:

"У прва три семестра (I, II и III) студент стиче кључна знања из *фундаменталних наука* (Савремени енглески језик I,II, Британска историја и култура, Енглеска књижевност I,II Фонологија енглеског језика, Лексичка семантика и прагматика). Такође, дата су и кључна сазнања на релацији друштва и језика, односно развоја кроз културолошки, социолошки, политички и економски домен. У преосталих пет семестара (IV, V, VI, VII, VIII) основно усмјерење је дато на примјењене филолошке дисциплине: Савремени енглески језик III,IV, V, VI, VII, VIII , Увод у општу лингвистику, Страни језик Б." Нити се овде заиста ради о фундаменфалним наукама, нити су заиста обухваћена кључна сазнања, па саветујемо да се примене мере побољшања које препоручујемо.

Препоручујемо да се у наредном периоду Универзитет Синергија посвети креирању уџбеничких садржаја и издавачке продукције, јер је иновирање библиотечког фонда важно спровести не само путем набавке нових књига, него и подстицањем наставника и сарадника да на основу својих искустава и истраживачких резултата објављују практикуме, збирке задатака, радне свеске, уџбенике и монографије који ће имати директну примену у настави.

МЈЕСТО И ДАТУМ:

ПОТПИС РЕЦЕНЗЕНТА: